

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PREMIÈRE SECTION

AFFAIRE DIMITRIOU c. GRÈCE

(Requête n° 62639/12)

ARRÊT

STRASBOURG

11 mars 2021

Cet arrêt deviendra définitif dans les conditions définies à l'article 44 § 2 de la Convention. Il peut subir des retouches de forme.

Mr Antonis VGONTZAS
Lawyer
Massalias 18
GR- 106 80 ATHENS
GREECE

PREMIÈRE SECTION

CEDH-LF20.2R 210
ALN/cab

Strasbourg, le 11 mars 2021

Requête n° 62639/12
Dimitriou c. Grèce

Maître,

En application de l'article 77 §§ 2 et 3 du règlement de la Cour, je vous communique une copie de l'arrêt de la Chambre dans la requête susmentionnée, ladite communication valant prononcé.

L'arrêt est disponible sur le site Internet de la Cour (www.echr.coe.int) dès aujourd'hui.

J'attire votre attention sur les conditions dans lesquelles cet arrêt deviendra définitif (articles 42 et 44 § 2 de la Convention). Par ailleurs, je vous prie de noter que toute demande de renvoi de l'affaire devant la Grande Chambre doit être dûment motivée et parvenir au greffe dans un délai de trois mois courant à compter d'aujourd'hui (voir *Kovačić et autres c. Slovénie* [GC], n°s 44574/98 et 2 autres, § 197, 3 octobre 2008) et expirant le 11 juin 2021 à minuit (heure d'Europe centrale). En l'absence de demande en ce sens, l'arrêt deviendra définitif à cette date à minuit. Si l'affaire du requérant constitue, de manière plausible, un cas « exceptionnel » et soulève une « question grave » au sens de l'article 43 de la Convention, et qu'il souhaite que celle-ci soit renvoyée devant la Grande Chambre, sa demande doit être soumise dans l'une des deux langues officielles de la Cour, à savoir le français ou l'anglais, sauf si la présidente de la section a accordé l'autorisation d'utiliser une autre langue.

Veuillez agréer, Maître, l'assurance de ma considération distinguée.

Renata Degener
Greffière adjointe de section

P.J. : Arrêt

AIKATERINI
PETROPOULOU

Digitally signed by AIKATERINI
PETROPOULOU
Date: 2021.04.29 13:59:09
+03'00'

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΕΡΙ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 62639/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

11 ΜΑΡΤΙΟΥ 2021

Αυτή η απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποβληθεί σε διαμόρφωση της φόρμας

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

Στην υπόθεση ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ ,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τμήμα Πρώτο)
συνεδριάζοντας σε Συμβούλιο αποτελούμενο από τους :

Ksenija Turkovic, Πρόεδρο,

Krzysztof Wojtyczek,

Λίνο Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Alena Polackova,

Erik Wennerstrom,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland, Δικαστές και

Renata Degerer , Αναπληρώτρια Γραμματέα του Τμήματος

Λαμβάνοντας υπόψη :

Την προσφυγή (υπ' αριθ. 62639/12) που απευθύνεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας , ένας υπήκοος της οποίας , ο κ. Αντώνης Δημητρίου («ο προσφεύγων») άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») την 18^η Σεπτεμβρίου 2012,

Την απόφαση περί ενημέρωσης της Ελληνικής Κυβέρνησης («η Κυβέρνηση») περί της καταγγελίας σχετικά με το άρθρο 10 της Σύμβασης ,

Τις παρατηρήσεις των μερών ,

Μετά τη διάσκεψη σε Συμβούλιο την 2^η Φεβρουαρίου 2021,

Εκδίδει την κατωτέρω απόφαση που ελήφθη με αυτή την ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά ιδίως την αστική καταδίκη του αιτούντος να αποζημιώσει εντόκως τη ζημία του Ε.Κ. λόγω προσβολής προσωπικότητας συνεπεία της δημοσίευσης ενός άρθρου στον Τύπο. Ο αιτών ισχυρίζεται ότι αυτή η καταδίκη προσέβαλε την ελευθερία της έκφρασης , κατά την έννοια του άρθρου 10 της Σύμβασης.

ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

2. Ο προσφεύγων γεννήθηκε και κατοικεί στο Ηράκλειο Κρήτης. Εκπροσωπείται από τον κο Αντώνη Βγότζα, δικηγόρο.
3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από τους νομίμους αντιπροσώπους της, κ. Κ. Γεωργιάδη, πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κα Ζ. Χατζηπαύλου, εισηγήτρια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
4. Τα πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης, όπως αυτά εκτέθηκαν από τα μέρη, συνοψίζονται ως ακολούθως.
5. Ο προσφεύγων είναι Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και βασικός μέτοχος της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. στην οποία ανήκει η ιδιοκτησία του τοπικού τηλεοπτικού σταθμού της Κρήτης ΚΡΗΤΗ TV. Είναι ομοίως ιδιοκτήτης και βασικός μέτοχος της εταιρείας ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε. στην οποία ανήκει η ιδιοκτησία της τοπικής εφημερίδας της Κρήτης ΝΕΑ ΚΡΗΤΗ.
6. Ο Ε.Κ είναι ο τέως Δήμαρχος Ηρακλείου, τέως μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ιδιοκτήτης μίας εφημερίδας.
7. Στην εκπομπή ΖΟΥΓΚΛΑ που μεταδόθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 2002 από τον τηλεοπτικό σταθμό ALPHA, ο Ε.Κ. σχολίασε από το τηλέφωνο τη χρηματοδότηση των εταιρειών του προσφεύγοντος. Συγκεκριμένα δήλωσε ότι κάποιος Ν.Τ. που κατείχε σημαντικό μερίδιο «των παράνομων ηλεκτρονικών παιγνίων», είχε αποκτήσει μερίδιο του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. Η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι αυτή η πληροφορία που μεταδόθηκε από τον Ε.Κ. βασιζόταν σε έγγραφο που συντάχθηκε από τη Δ/ση Εμπορίου της Περιφέρειας Ηρακλείου («Διεύθυνση Εμπορίου») με ημερομηνία 13 Φεβρουαρίου 2002. Ισχυρίζεται επίσης ότι, όπως έγινε δεκτό από τα εθνικά Δικαστήρια (βλέπε την, κατωτέρω, υπ' αριθ. 227/2005 απόφαση του Πρωτοδικείου) αυτή η πληροφορία ήταν εσφαλμένη, αφού από τις 31 Μαΐου 2000 ο Ν.Τ. είχε ήδη μεταβιβάσει τις μετοχές του της εν λόγω εταιρείας. Προσδιορίζει, ωστόσο, ότι η ανακρίβεια της πληροφορίας που διέδωσε ο Ε.Κ., βασιζόταν στην ανακρίβεια ενός πρακτικού της Γενικής Συνέλευσης της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. που είχε υποβληθεί από την ίδια στην Διεύθυνση Εμπορίου. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται από την πλευρά του, ότι ο Ε.Κ. επεδίωξε να συνδέσει τις εταιρείες του προσφεύγοντος με τον κόσμο του παράνομων ηλεκτρονικών παιγνίων. Στην πραγματικότητα, πιστεύει ότι ο Ε.Κ. σκοπίμως διέδωσε τις συκοφαντικές δηλώσεις.
8. Στην εφημερίδα ΝΕΑ ΚΡΗΤΗ της 22 Φεβρουαρίου 2002, ο προσφεύγων δημοσίευσε ένα άρθρο, αρνούμενος τους ισχυρισμούς του Ε.Κ. που εκτέθηκαν ανωτέρω. Εκφράστηκε έτσι:

«Η Κρήτη T.V. απαντά σ' αυτόν που σύρει τους άλλους στη λάσπη (Απάντηση σε λασπολόγο)

Ο Ε.Κ., γνωστός για τις προβοκατόρικες μεθόδους του, χθες ξεπέρασε κάθε προηγούμενο λασπολογίας, επιχειρώντας να εμπλέξει την Κρήτη TV σε μία νέα υπόθεση δυσφήμισης. Αν και εναγόμενος (...) σε άλλη υπόθεση δυσφήμισης που εκκρεμεί ενώπιον της δικαιοσύνης ο κύριος Ε.Κ., το πρωί, σε τηλεοπτική εκπομπή, επιχείρησε εκ νέου να λασπολογήσει διαδίδοντας ανακριβείς πληροφορίες εις βάρος

ενός τηλεοπτικού σταθμού που, από την εμφάνισή του, ήδη εδραιώθηκε στη συνείδηση των Κρητών . Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΡΗΤΗ TV δηλώνει ότι δεν έχει άλλους μετόχους πλην όσων έχουν δηλωθεί στην Διεύθυνση Εμπορίου. Τέλος, από σήμερα το πρωί, το ΚΡΗΤΗ TV θα προσφύγει ενώπιον κάθε αρμόδιου για την προστασία της εικόνας και της αξιοπρέπειάς του.»

9. Την 26^η Φεβρουαρίου 2002 , σε ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στην κρητική εφημερίδα ΠΑΤΡΙΔΑ , ο Ε.Κ. εξήγησε ότι από τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. , έμαθε για τη συμμετοχή του Ν.Τ στο μετοχικό κεφάλαιό της . Πρόσθεσε ότι ο Διευθύνων Σύμβουλος της εν λόγω εταιρείας επιχείρησε με άρθρο που δημοσιεύτηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2002 να αποκρύψει την αλήθεια .

Ι. ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΕΥΓΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ Ε.Κ.

10. Στις 14 Οκτωβρίου 2003 , ο προσφεύγων και η εταιρεία ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου Ηρακλείου «(Πρωτοδικείο)» κατά του Ε.Κ. αγωγή για ψευδείς δηλώσεις . Απαιτούσαν συγκεκριμένα ποσό 500.000 € έκαστος , για ηθική βλάβη την οποία εκτιμούσαν ότι υπέστησαν εξαιτίας της δημοσίευσης του άρθρου του Ε.Κ. με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 2002. Θεωρούσαν ότι το άνω άρθρο περιείχε συκοφαντικούς ισχυρισμούς εις βάρος τους και ότι ο Ε.Κ. τους είχε διαδώσει γνωρίζοντας την ανακρίβειά τους.
11. Στις 19 Μαΐου 2005 το Πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή (απόφαση υπ' αριθ. 228/2005). Έκρινε ότι οι δηλώσεις που έγιναν από τον Ε.Κ. ήταν ψευδείς αλλά εκείνος δεν έχει πρόθεση να δυσφημίσει τον προσφεύγοντα δεδομένου ότι αγνοούσε την ανακρίβεια των εν λόγω πληροφοριών. Επιπλέον , εκτίμησε ότι το μέρος του επίμαχου άρθρου που συντάχθηκε από τον Ε.Κ. και δημοσιεύτηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2002, που αναφερόταν στη σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. , περιείχε ισχυρισμούς που βασιζόνταν στην ελευθερία του Τύπου , και από την πλευρά του ο Ε.Κ. , ήθελε να ασκήσει αυστηρή κριτική στη συμπεριφορά των εκπροσώπων της υπό κρίση εταιρείας όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους προς τις νόμιμες υποχρεώσεις τους. Ωσαύτως έκρινε ότι οι ισχυρισμοί που περιέχονται στο επίμαχο άρθρο ήταν , αντικειμενικά, αναγκαίοι προκειμένου να εκφραστούν οι απόψεις του Ε.Κ. και ότι το ύφος της γραφής του , δεν υπερέβη τα όρια που τίθενται από τη δημοσιογραφική δεοντολογία. Πρόσθεσε ότι δεν υπήρχε στην υπό κρίση περίπτωση καμία πρόθεση να προσβάλλει τον προσφεύγοντα . Το Δικαστήριο υποχρέωσε, επιπλέον τους ενάγοντες να καταβάλλουν στον Ε.Κ. 3.000 € για δικαστική δαπάνη.
12. Στις 4 Ιουλίου 2005 οι ενδιαφερόμενοι άσκησαν έφεση.
13. Το Εφετείο Κρήτης («Εφετείο») , απέρριψε την έφεση (απόφαση υπ' αριθ. 192/2007)
14. Στις 27 Δεκεμβρίου 2007, οι ενδιαφερόμενοι άσκησαν αίτηση αναιρέσεως και κατέθεσαν υπόμνημα στις 19 Αυγούστου 2009.
15. Στις 25 Απριλίου 2012, το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως (απόφαση υπ' αριθ. 706/2012)

II. ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ Ε.Κ. ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΟΣ

16. Στις 10 Μαΐου 2002 , ο Ε.Κ. άσκησε αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά του προσφεύγοντος , του Ε.Μ., εκδότη της εφημερίδας, του Β.Σ. , διευθυντή της εφημερίδας και κατά της εταιρείας ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε. . Ισχυριζόταν ότι υπέστη βλάβη από τις δηλώσεις του προσφεύγοντος που διατυπώθηκαν στο επίμαχο άρθρο της 22 Φεβρουαρίου 2002 (ανωτέρω παρ. 8) γιατί ήταν, κατά την γνώμη του δυσφημιστικές και προσβλητικές , και κατά συνέπεια είχαν πλήξει την τιμή και την υπόληψή του. Απαιτούσε, μεταξύ άλλων, το ποσό των 500.000 € για ηθική βλάβη. Στις προτάσεις του ενώπιον του πρωτοδικείου περιόρισε το αιτούμενο ποσό στις 50.000 €.
17. Με απόφαση της 19 Μαΐου 2005 (υπ' αριθ. 227/2005), το Πρωτοδικείο καταδίκασε τον προσφεύγοντα και τους δύο άλλους εναγομένους να καταβάλουν αλληλεγγύως στον Ε.Κ. ποσό 15.000 € πλέον ποσού για έξοδα και δικαστική δαπάνη .
18. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ιδίως ότι το δικαίωμα προστασίας της προσωπικότητας και η καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση προσβολής της προβλέπεται από το νόμο , και ότι οι πράξεις προσβολής των δικαιωμάτων της προσωπικότητας θεωρούνται παράνομες , εκτός εάν η προσβολή κρίνεται δικαιολογημένη για λόγους έννομου συμφέροντος . Επεσήμανε επιπλέον ότι η ελευθερία του Τύπου είναι εγγυημένη από το άρθρο 14 του Συντάγματος και το άρθρο 10 της Σύμβασης, αλλά η άσκηση αυτή της ελευθερίας υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς που προβλέπονται από το νόμο.
19. Επεσήμανε επίσης ότι οι όροι «Απάντηση στους λασπολόγους» , «Υπερέβη τα όρια με τρόπον ώστε να λασπολογεί» , « Επιχείρησε εκ νέου να λασπολογήσει» , ήταν όροι μειωτικοί που έπληξαν το πρόσωπο του Ε.Κ. καθώς έκαναν να φαίνεται ο τελευταίος σαν ένα πρόσωπο που χρησιμοποιεί συστηματικά ανήθικες μεθόδους με πρόθεση να πλήξει την υπόληψη τρίτων και να τους δυσφημήσει , δημιουργώντας έτσι το συναίσθημα ότι πρόκειται για κάποιον στερούμενο ηθικών αξιών. Πρόσθεσε ότι ο προσφεύγων είχε χρησιμοποιήσει τους εν λόγω όρους με σαφή πρόθεση να θίξει την τιμή και την υπόληψη του Ε.Κ. Τόνισε ιδίως ότι αυτή η πρόθεση χαρακτηριζόταν από την επανάληψη στο κείμενο παρόμοιων φράσεων , πράγμα που ενέτεινε την εντύπωση ότι ο Ε.Κ. ήταν ένα πρόσωπο που συστηματικά «λασπολογούσε». Πρόσθεσε ωσαύτως ότι το πλήγμα στην τιμή και την υπόληψη του Ε.Κ. δεν επιτάθηκε ούτε από την επαναλαμβανόμενη χρήση παρόμοιων φράσεων , ούτε από το γεγονός ότι η χρήση των υπό κρίση φράσεων θεωρείται φυσιολογική στη δημοσιογραφική γλώσσα , αφού οι προθέσεις που αποδίδονται στον προσφεύγοντα ήταν αντικειμενικά προσβλητικές. Απέρριψε επιπροσθέτως τη θέση ότι ο προσφεύγων ενήργησε νόμιμα , με την αιτιολογία ότι ο προσβλητικός χαρακτήρας του επίμαχου άρθρου που είχε γράψει σχετικά με τον Ε.Κ. , δημόσιο πρόσωπο της πόλης του Ηρακλείου , προέκυπτε σαφώς . Πρόσθεσε ότι οι υπό κρίση φράσεις δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαίες προκειμένου να εκφράσει ο προσφεύγων την άποψή του , αφού, αφενός, θα μπορούσε να φέρει σε γνώση των αναγνωστών την αληθινή κατάσταση και αφετέρου, με εξαίρεση μία φράση που πληροφορούσε τους αναγνώστες για τη σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. , το επίμαχο άρθρο

αποκάλυπτε ότι ο προσφεύγων δεν είχε άλλο σκοπό πλην της πρόκλησης βλάβης στον Ε.Κ. Σε ό,τι αφορά το ποσό που επιδικάστηκε στον Ε.Κ. , το Δικαστήριο εκφράστηκε ως ακολούθως :

«Αξιολογώντας τη φύση και τη βαρύτητα της βλάβης που υπέστη ο αιτών, τις ειδικές περιστάσεις, ήτοι τον τόπο, το χρόνο και το μέσο, το πταίσμα των φυσικών προσώπων τη δημοσιότητα που δόθηκε στην προσβολή, καθώς και την επαγγελματική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εύλογη αποζημίωση που έπρεπε να χορηγηθεί στον αιτούντα ανέρχεται σε 15.000 € (...).»

20. Στις 4 Ιουλίου 2005, ο προσφεύγων και οι δύο άλλοι εναγόμενοι άσκησαν έφεση κατά της υπ' αριθ. 227/2005 απόφασης ενώπιον του Εφετείου. Ισχυρίστηκαν ιδίως ότι το Πρωτοδικείο είχε ερμηνεύσει και εφαρμόσει εσφαλμένα το εθνικό δίκαιο και ότι προέβη σε ανακριβή εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων και ότι είχε αιτιολογήσει την απόφασή του με τρόπο αόριστο και αντιφατικό. Δεν επικαλέστηκαν άμεσα το άρθρο 10 της Σύμβασης.
21. Στις 6 Ιουνίου 2006 ο Ε.Κ. άσκησε αντίθετη έφεση ενώπιον του ίδιου Δικαστηρίου.
22. Με απόφαση της 22 Μαΐου 2007 (υπ' αριθ. 191/2007) το Εφετείο επικύρωσε την εκκαλουμένη απόφαση. Επανέλαβε τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου και έκρινε ότι οι όροι του επίμαχου άρθρου ήταν απαξιωτικοί, ότι δεν ήταν αναγκαίοι για να εκφραστεί η άποψη του προσφεύγοντος, ότι εξέφευγαν «πέραν των ορίων εντός των οποίων η δημοσιογραφία και η ελευθερία του Τύπου πρέπει να κινούνται» και ότι «προκαλούσαν βλάβη στην τιμή και την υπόληψη» του Ε.Κ.
23. Στις 28 Δεκεμβρίου 2007, ο προσφεύγων και οι δύο άλλοι εναγόμενοι άσκησαν αίτηση αναίρεσως με την οποία διαμαρτύρονταν, αρχικά για παραβίαση από το Εφετείο του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Συγκεκριμένα, υποστήριζαν ότι δυνάμει του άρθρου 14 του Συντάγματος, κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να εκφράζεται και να διαδίδει τις ιδέες του δια λόγου, γραπτώς και δια του Τύπου, τηρώντας τους νόμους του Κράτους. Πρόσθεταν ότι η κριτική των δημοσίων προσώπων ήταν επιτρεπτή, ακόμη κι αν περιείχε τη διατύπωση σκέψεων δυσμενών και καυστικών. Επιπλέον, ισχυρίζονταν ότι το επίμαχο άρθρο ήταν μία πράξη άμυνας με στόχο την προστασία της τιμής και της υπόληψής τους ενάντια στις ανακριβείς πληροφορίες που διέδωσε ο Ε.Κ. Περαιτέρω, υποστήριζαν ότι το Εφετείο δεν είχε λάβει υπόψη τους ισχυρισμούς που έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση δίκης και ότι η απόφαση του Εφετείου στερείται επαρκούς αιτιολογίας. Η απόφαση του Εφετείου δεν είχε λάβει υπόψη, κατ' αυτούς, έγγραφα τα οποία είχαν προσκομίσει. Δεν επικαλέστηκαν άμεσα το άρθρο 10 της Σύμβασης.
24. Στο υπόμνημά τους, που κατατέθηκε στις 19 Αυγούστου 2009, ο προσφεύγων και οι δύο άλλοι ενδιαφερόμενοι υποστήριξαν τους λόγους αναίρεσης σχετικά με την εσφαλμένη εφαρμογή του εθνικού δικαίου από το Εφετείο και την πλημμελή αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασης.
25. Στις 25 Απριλίου 2012, το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως (απόφαση υπ' αριθ. 707/2012). Έκρινε ότι σύμφωνα με το άρθρο 14 του Συντάγματος, ο Τύπος ασκεί κοινωνικό λειτουργήμα και έχει ως αποστολή την πληροφόρηση της κοινής γνώμης. Εκτίμησε παραταύτα ότι η ελευθερία του Τύπου δεν είναι αυτοσκοπός, και ότι το δίκαιο της διάδοσης πληροφοριών

πρέπει να υπόκειται σε συγκεκριμένους νόμιμους περιορισμούς , υπό τον όρο ότι αυτοί οι περιορισμοί είναι γενικής φύσεως , συνιστούν προληπτικά μέτρα και δεν πλήττουν το σκληρό πυρήνα της ελευθερίας του Τύπου. Πρόσθεσε ότι η προσβλητική ή δυσφημιστική πράξη δεν θεωρείται παράνομη όταν η υπό κρίση βλάβη δικαιολογείται λόγω εννόμου συμφέροντος ή για την προστασία δικαιώματος. Οι συντάκτες άρθρων στον Τύπο που αφορούν τη συμπεριφορά δημοσίων προσώπων , έχουν, κατά την άποψη του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, ένα τέτοιου είδους συμφέρον. Παραταύτα, όταν η υπό κρίση πράξη πλήττει το δικαίωμα της προσωπικότητας , θεωρείται δυσφημιστική ή έχουσα σκοπό να προσβάλλει , και δεν αίρεται ο παράνομος χαρακτήρας της. Στην υπό κρίση περίπτωση , το Ακυρωτικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι το Εφετείο ορθά ερμήνευσε το εφαρμοστέο εσωτερικό δίκαιο και ότι η αιτιολογία της απόφασής του ήταν νόμιμη και δεν περιείχε αντιφάσεις ούτε κενά.

26. Στις 28 Ιουλίου 2008 , ο προσφεύγων κατέθεσε 20.375 € στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε εκτέλεση των άνω αποφάσεων . Ο Ε.Κ εμφανιζόταν ως δικαιούχος στην απόδειξη πληρωμής .

ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

27. Οι διατάξεις του εσωτερικού δικαίου σχετικά με την παρούσα υπόθεση αναφέρονται στις αποφάσεις ΚΑΨΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΙΚΑΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ (No 52137/12 παρ. 18-20, 19 Ιανουαρίου 2017) και , ΚΟΥΤΣΟΛΙΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΖΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ (54608/09 και 54590/09, παρ. 22-25, 22 Σεπτεμβρίου 2015).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 10 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

28. Ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του στην ελευθερία της έκφρασης εξαιτίας της καταδίκης του από τα αστικά Δικαστήρια να καταβάλει στον Ε.Κ. το ποσό των 15.000 € . Επικαλείται το άρθρο 10 της Σύμβασης , η οποία έχει ως εξής :

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης όπως και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς επέμβαση δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρο δεν κωλύει τα Κράτη από το να υποβάλουν τις επιχειρήσεις ραδιοφωνίας, κινηματογράφου ή τηλεόρασης σε κανονισμούς έκδοσης αδειών λειτουργίας.

2. Η άσκηση των ελευθεριών αυτών, συνεπαγομένων καθηκοντα και ευθύνες δύναται να υλαχθεί σε ορισμένες διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπόμενους από το νόμο και αποτελούντες αναγκαία μέτρα σε μια δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, την εδαφική ακεραιότητα ή τη δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη του εγκλήματος, την

προστασία της υγείας ή της ηθικής, την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδιση της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

A. Επί του παραδεκτού

1. Επιχειρήματα των μερών

29. Η Κυβέρνηση προβάλλει ένταση περί μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Επισημαίνει ότι ούτε στην έφεση, ούτε στην αναίρεση ούτε στα υπομνήματά του δεν ισχυρίστηκε ο προσφεύγων ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα που εγγυάται το άρθρο 10 της Σύμβασης κι αυτό , παρότι αυτά λαμβάνουν υπόψη τους αυτή τη διάταξη στην νομολογία τους. Διευκρινίζει ότι στην έφεση ο προσφεύγων περιορίστηκε στην επίκληση λόγω σχετικών με την ερμηνεία και την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου καθώς και στην εκτίμηση των αποδείξεων από το Πρωτοδικείο , ενώ στην αναίρεση , δεν επικαλέστηκε το άρθρο 10 , ούτε επικουρικά . Αντιθέτως , οι λόγοι αναίρεσης που προβλήθηκαν περιορίστηκαν σε παράπονα περί παραβίασης των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου , στην μη λήψη υπόψη ισχυρισμών που , κατά τον προσφεύγοντα , θα είχαν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης , στη πλημμελή αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης και στην μη λήψη υπόψη από το Εφετείο εγγράφων που προσκομίστηκαν από τον προσφεύγοντα.
30. Από την πλευρά του ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι δεν είναι απαραίτητο να επικαλεστεί ρητά το Συμβατικό Δίκαιο ενώπιον των εθνικών Δικαστηρίων , αλλά αρκεί να το επικαλεστεί επικουρικά . Ισχυρίζεται ότι εξάντλησε τα εσωτερικά ένδικα μέσα σχετικά με την προσβολή του δικαιώματός του της ελευθερίας της έκφρασης . Συγκεκριμένα ισχυρίζεται ότι δήλωσε σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ότι τα δεδομένα επί των οποίων βασίστηκε η αξιολογική κρίση του ήταν αληθή και αδιαμφισβήτητα , ότι τα λεγόμενα του Ε.Κ. ήταν ανακριβή , ότι ο τελευταίος θα έπρεπε να επιδεικνύει μεγαλύτερη ανοχή όντας πολιτικός , δημοσιογράφος και τέως Δήμαρχος , ότι η αξιολογική κρίση του εκφράστηκε σε συνδυασμό με τη συνολική συμπεριφορά του Ε.Κ . και κυρίως σε σχέση με τις «προσωπικές επιθέσεις» που είχε ο τελευταίος διαδώσει οικειοθελώς σε όλη τη χώρα και τέλος ότι η αξιολογική κρίση του θα έπρεπε να εκτιμηθεί αφού εξεταστεί η πολεμική που υπήρχε ανάμεσα στον Ε.Κ. και τον ίδιο.

2. Η άποψη του Δικαστηρίου

31. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο σκοπός του κανόνα της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων που διατυπώνεται στο άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης είναι να δώσει στα συμβαλλόμενα Κράτη τη δυνατότητα να τακτοποιήσουν τις εις βάρος τους καταγγελλόμενες παραβιάσεις πριν να υποβληθούν αυτές ενώπιον του Δικαστηρίου . Έτσι ο προσφεύγων οφείλει να έχει αξιοποιήσει τα προβλεπόμενα από την εθνική νομοθεσία ένδικα μέσα , υπό την προϋπόθεση ότι θα αποδειχθούν κατάλληλα και επαρκή (βλέπε, μεταξύ άλλων Fressozzer Roire

κατά Γαλλίας [GC], No 29183/95, παρ. 37 , CEDH1999 –I) . Περαιτέρω, ο κανόνας της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων θα πρέπει να εφαρμόζεται «με κάποια ελαστικότητα και χωρίς υπερβολική τυπικότητα». Παράλληλα , υποχρεώνει , κατ' αρχήν , να προβάλλονται ενώπιον των αρμόδιων εθνικών Δικαστηρίων , έστω επικουρικά , οι ισχυρισμοί που σκοπεύει κανείς να προβάλλει στη συνέχεια σε διεθνές επίπεδο (βλέπε μεταξύ πολλών άλλων, Sejdonic κατά Ιταλίας [GC], No56581/00, παρ. 44 , CEDH2006 –II).

32. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην αίτηση αναιρέσεως της 28 Σεπτεμβρίου 2007, ο προσφεύγων επικαλέστηκε το άρθρο 14 του Ελληνικού Συντάγματος , που εγγυάται σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα να εκφράζεται και να διαδίδει τις ιδέες του δια του προφορικού και γραπτού λόγου και διά του Τύπου , τηρώντας τους νόμους του Κράτους , που είναι το ισοδύναμο του άρθρου 10 της Σύμβασης (ανωτέρω παράγραφος 23) . Η αίτηση αναιρέσεως περιείχε ωσαύτως το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι η κριτική προς δημόσια πρόσωπα ήταν επιτρεπτή , ακόμη κι αν περιείχε εκφράσεις δυσμενείς και καυστικές.
33. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω , το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων αναφέρθηκε στο υπέρτατο νομοθέτημα που εξασφαλίζει την ανάγκη της ελευθερίας της έκφρασης που αντανακλάται επίσης στην Σύμβαση. Χωρίς να επικαλείται ρητά την τελευταία , ανέπτυξε στο εσωτερικό δίκαιο επιχειρήματα που ισοδυναμούσαν με την καταγγελία , κατ' ουσίαν , της παραβίασης των δικαιωμάτων που εγγυάται το άρθρο 10. Έτσι, έδωσε στο Ακυρωτικό Δικαστήριο την ευχέρεια να αποφύγει ή να αποκαταστήσει τις καταγγελλόμενες παραβιάσεις, σύμφωνα με το σκοπό του άρθρου 35 παρ. 1 (Καραπαναγιώτου κλπ κατά Ελλάδα , No 1571/08, παρ. 29, 28 Οκτωβρίου 2010). Επομένως, η προβαλλόμενη από την Κυβέρνηση ένσταση πρέπει να απορριφθεί.

B. ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

1. Επιχειρήματα των μερών

α) Ο προσφεύγων

34. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τα εθνικά Δικαστήρια δεν αξιολόγησαν σωστά τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης , και συγκεκριμένα τις απρόκλητες επιθέσεις του Ε.Κ. εναντίον του , ούτε περιέλαβαν ανάλυση της οικονομικής του κατάστασης πριν καταλήξουν στο ποσό της αποζημίωσης που όφειλε στον Ε.Κ. Συμπλήρωσε ότι το ποσό της αποζημίωσης ήταν δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό και εξαιρετικά επαχθές για μία μικρή τοπική εφημερίδα .Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επιπλέον ότι στο άρθρο του έκανε αξιολογικές κρίσεις , η αλήθεια των οποίων δεν είναι δεκτική απόδειξης . Παραταύτα, οι αξιολογικές του κρίσεις είχαν μία αληθή πραγματική βάση καθώς ο Ε.Κ είχε ήδη πει ψέματα σχετικά με την υπόθεση κατά το παρελθόν και σ' αυτή την περίπτωση , δεν έλεγε αλήθεια.
35. Κατά την άποψη του προσφεύγοντος , οι εκφράσεις που χρησιμοποίησε ήταν απαραίτητες και δικαιολογημένες, δεδομένων των δημοσίων επαναλαμβανόμενων προσβολών από τον Ε.Κ. και της πεποίθησης του

προσφεύγοντος ότι ο Ε.Κ. ψεύδονταν συνειδητά σε πολλές περιπτώσεις και διέδιδε τους ψευδείς ισχυρισμούς του μέσω της τηλεόρασης, του Τύπου και των ραδιοφωνικών σταθμών. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι ο Ε.Κ. όντας δημόσιο πρόσωπο, έθεσε συνειδητά τις απόψεις του σε δημόσια κρίση και θα έπρεπε κατά συνέπεια να υποδεικνύει έναν υψηλότερο βαθμό ανοχής συγκριτικά με τους ιδιώτες. Εκτιμά ότι αντέδρασε ως « δημοσιογράφος στα πλαίσια του δημόσιου διαλόγου και της αντιμετώπισης του Ε.Κ.» και ότι δεν είχε πρόθεση να διαδώσει το άρθρο σε όλη τη χώρα καθώς, ούτε επαναδημοσίευσε το άρθρο σε αθηναϊκές εφημερίδες ούτε συμμετείχε σε τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές εθνικής εμβέλειας. Συνακόλουθα, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, η απομόνωση δύο φράσεων του άρθρου του από τα εσωτερικά Δικαστήρια περιόρισε την ελευθερία της έκφρασής του με τρόπο δυσανάλογο, επειδή ήταν φανερό από τις εκφράσεις που χρησιμοποίησε ότι δεν επεδίωξε να προσβάλει τον Ε.Κ. αλλά να ασκήσει κριτική, με τρόπο αιχμηρό αλλά δίκαιο, με σκοπό να υπερασπιστεί, όντας δημοσιογράφος, την αλήθεια και τη φήμη του. Άλλως, στις αποφάσεις τους, τα εγχώρια Δικαστήρια έδωσαν σημασία στην ανάγκη προστασίας της τιμής και της υπόληψης του Ε.Κ., χωρίς να εξηγήσουν γιατί αυτό ήταν πιο σημαντικό από την ελευθερία της έκφρασης.

36. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται επιπλέον ότι όπως έκριναν τα εγχώρια Δικαστήρια, δεν έκανε καμία ψευδή δήλωση κατά του Ε.Κ. (αποφάσεις υπ' αριθ. 228/2005 του Πρωτοδικείου και 192/2007 του Εφετείου) και ότι ο Ε.Κ. είχε προβεί σε ψευδή δήλωση κατ' αυτού (αποφάσεις υπ' αριθ. 227/2005 του Πρωτοδικείου και 191./2007 του Εφετείου). Ωστόσο, υποχρεώθηκε να αποζημιώσει τον Ε.Κ.

β) Η Κυβέρνηση

37. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης. Ισχυρίζεται ότι, ακόμη κι αν παραδεχθούμε ότι υπήρξε κάποια παραβίαση αυτού του δικαιώματος, αυτή προβλέπεται από το νόμο, ότι επεδίωκε ένα νόμιμο σκοπό και ότι ήταν αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία. Συγκεκριμένα, εκτιμά ότι η καταδίκη του προσφεύγοντος να καταβάλει το ποσό των 15.000 € αλληλεγγύως μετά των δύο άλλων εναγομένων βασίστηκε στον νόμο και πιο συγκεκριμένα στις διατάξεις του άρθρου μόνου του Ν. 1178/1981 και στα άρθρα 361 και 367 του Ποινικού Κώδικα (Π.Κ.). Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι το νομικό πλαίσιο ήταν γνωστό, σαφές και προβλεπόμενο. Όσον αφορά την επιβληθείσα κύρωση, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι απέβλεπε σε νόμιμο σκοπό, ήτοι, την προστασία την υπόληψης και των δικαιωμάτων τρίτων και το σεβασμό ενός ελάχιστου επιπέδου ποιότητας του δημόσιου διαλόγου και της εκφραζόμενης πληροφορίας διά του Τύπου.
38. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι τα εγχώρια Δικαστήρια παραδέχθηκαν ότι οι εκφράσεις που περιείχε το επίμαχο δημοσίευμα ήταν ικανές να προκαλέσουν βλάβη στην τιμή του Ε.Κ. γιατί σκιαγραφούσαν ένα πρόσωπο που κατέφυγε συστηματικά σε ανήθικα μέσα για να πετύχει τους στόχους του και έδινε την εντύπωση ότι ο ενάγων που είχε υπάρξει Ευρωβουλευτής και Δήμαρχος ήταν ένα πρόσωπο που διαβάλλει συστηματικά για να πετύχει τους στόχους του. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται επιπλέον ότι τα εγχώρια Δικαστήρια εξέτασαν ενδελεχώς τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος και ότι είχε έννομο συμφέρον να

προστατέψει την τιμή και την υπόληψή του. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα εγχώρια Δικαστήρια αναγνώρισαν στους δημοσιογράφους ότι ενδιαφέρονται να πληροφορούν το κοινό , πράγμα που δικαιολογεί την αιχμηρή κριτική . Ωστόσο , στην υπό κρίση περίπτωση , τα Δικαστήρια της ουσίας κατέληξαν ότι ο τόνος του άρθρου αναδεικνυε την πρόθεση βλάβης του Ε.Κ. και , κατά συνέπεια, ο άδικος χαρακτήρας της πράξης κατ' άρθρο 367 παρ. 2 του ΠΚ. δεν μπορούσε να αρθεί.

39. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση , οι επίμαχοι χαρακτηρισμοί δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαίοι και θα αρκούσε να εκθέσει τα στοιχεία που θα αναδείκνυαν την αληθινή κατάσταση όσον αφορά τους μετόχους. Προσθέτει ότι οι προαναφερθείσες εκφράσεις είχαν υπερβεί τα όρια του δικαιώματος έκφρασης , καθώς έβλαψαν την τιμή του Ε.Κ. Προκειμένου να σχηματίσουν αυτή τη γνώμη τα Δικαστήρια έλαβαν υπόψη τους το πλήρες κείμενο του επίμαχου δημοσιεύματος καθώς και το ευρύτερο πλαίσιο του δημοσιεύματος . Βασίστηκαν στην εκτίμηση των δεδομένων «παραδεκτά κατά την αντίληψη του μέσου συνετού ανθρώπου» και εν πάσει περιπτώσει πλήρως αιτιολογημένα. Πέραν αυτού , πάντα σύμφωνα με την Κυβέρνηση , τα εθνικά Δικαστήρια εξισορρόπησαν τα αντικρουόμενα συμφέροντα , ήτοι την προστασία της υπόληψης του Ε.Κ. όπως ορίζεται στο άρθρο 8 της Σύμβασης και την ελευθερία του Τύπου , σύμφωνα με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμη ότι το άρθρο 10 της Σύμβασης δεν προστατεύει εκφράσεις «καθαρά προσβλητικές» ικανές να βλάψουν την τιμή ενός προσώπου. Επιπλέον, κατά την Κυβέρνηση , ακόμη κι αν θεωρήσουμε ότι οι αξιόποινες φράσεις είναι αξιολογικές κρίσεις , τα εθνικά Δικαστήρια θεώρησαν ότι πρόκειται για χαρακτηρισμούς και εξέτασαν εάν στηρίζονται σε επαρκή πραγματική βάση. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι η πληροφορία που έδωσε ο Ε.Κ. βασίστηκε σε ένα έγγραφο της 13 Φεβρουαρίου 2002 της Διεύθυνσης Εμπορίου. Το λάθος που περιείχε αυτό το έγγραφο οφειλόταν στην εταιρεία ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. γιατί ήταν αυτή που είχε υποβάλει τα εσφαλμένα πρακτικά της γενικής συνέλευσης στη Διεύθυνση Εμπορίου. Πράγματι, κατά την Κυβέρνηση , ο Ε.Κ. αγνοούσε την ανακρίβεια των δηλώσεών του. Σ' αυτή τη βάση τα εθνικά Δικαστήρια συμπέραναν ότι δεν ήταν υπεύθυνος για τις πράξεις που ο προσφεύγων και η εταιρεία ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. του απέδιδαν. Επομένως, κατά την Κυβέρνηση, δεν υπήρχε στην προκειμένη περίπτωση επαρκής πραγματική βάση για τους επίμαχους χαρακτηρισμούς εις βάρος του Ε.Κ.

40. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επιπλέον ότι η βαρύτητα των επίμαχων χαρακτηρισμών απαιτούσε μία επαρκή πραγματική βάση. Η χρήση ενός προσβλητικού λεξιλογίου και η ένταση των αξιόποινων εκφράσεων δεν ήταν απαραίτητες προκειμένου να εκφράσει ο προσφεύγων την άποψή του. Κατά την Κυβέρνηση , η διαμάχη μεταξύ του προσφεύγοντος και του Ε.Κ. , καθώς και η εκκρεμής διαφορά , δεν αρκούσαν για να δικαιολογήσουν τη χρήση των επίμαχων εκφράσεων. Ισχυρίζεται τέλος ότι ο τρόπος διάχυσης των εν λόγω χαρακτηρισμών , ήτοι η δημοσίευση σε μία εφημερίδα , δείχνει ότι ο προσφεύγων διέθετε τον αναγκαίο χρόνο για να αντιδράσει. Περαιτέρω, το ποσό των 15.000 € ήταν , κατά την Κυβέρνηση, εύλογο για την αποζημίωση του Ε.Κ. καθώς η δημοσίευση σε τοπική εφημερίδα δεν μείωνε καθόλου τη βαρύτητα της βλάβης στην τιμή του Ε.Κ. αφού αυτή παρουσίαζε αυξημένο τοπικό ενδιαφέρον , δεδομένου ότι ο Ε.Κ. είχε διατελέσει Δήμαρχος.

2. Η άποψη του Δικαστηρίου

α) Ως προς την ύπαρξη παραβίασης

41. Δεν αμφισβητείται από τα μέρη ότι η αστική καταδίκη του προσφεύγοντος συνιστά παραβίαση κατά την άσκηση του δικαιώματός του στην ελευθερία της έκφρασης, όπως αυτήν εγγυάται το άρθρο 10 παρ. 1 της Σύμβασης

β) Ως προς τη δικαιολόγηση της παραβίασης

42. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι μία παραβίαση είναι αντίθετη στη Σύμβαση όταν δεν συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις που ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 10. Πρέπει επομένως να προσδιοριστεί εάν η επίμαχη παραβίαση «προβλεπόταν από το νόμο», εάν απέβλεπε σε έναν ή περισσότερους νόμιμους σκοπούς που αναφέρονται σ' αυτή την παράγραφο και αν αυτή ήταν «αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία» για την επιδίωξη του ή των σκοπών του (Pedersen και Baadsgaard κατά Δανίας [GC], Νο49017/99, παρ. 67, CEDH2004-XI).

i. Νομοθετική πρόβλεψη

43. Στην παρούσα υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι η παραβίαση προβλέπεται από το νόμο και συγκεκριμένα από τα άρθρα 57, 59, 914 και 932 Α.Κ., σε συνδυασμό με τα άρθρα 361, 362 και 367 Π.Κ.

ii. Νόμιμος σκοπός

44. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η παραβίαση απέβλεπε σε νόμιμο σκοπό, και συγκεκριμένα στην προστασία της φήμης ή των δικαιωμάτων τρίτων, εν προκειμένω του Ε.Κ. (βλέπε τηρουμένων των αναλογιών (mutatis mutandis), Ρερνα κατά Ιταλίας [GC], Νο48898/99, παρ. 42, CEDH2003-V και Nikula κατά Φινλανδίας Νο 31611/96, παρ. 38 CEDH 2002 - II). Απομένει να επαληθευτεί αν η επίμαχη παραβίαση ήταν «αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία».

iii. Αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία

α) Γενικές Αρχές

45. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι ο ρόλος του συνίσταται στο να αποφασίσει τελικά εάν ένας «περιορισμός» στην ελευθερία της έκφρασης είναι συμβατός με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Για να το πράξει, διερευνά την αμφισβητούμενη παρέμβαση υπό το πρίσμα του συνόλου της υπόθεσης ώστε να αποφασίσει εάν οι λόγοι που επικαλούνται οι εθνικές αρχές για να τον δικαιολογήσουν «είναι ικανοί και αναγκαίοι», καθώς και εάν η παραβίαση υπήρξε «ανάλογη του επιδιωκόμενου νόμιμου σκοπού» και αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία. Μ' αυτό τον τρόπο το Δικαστήριο θα πρέπει να πειστεί ότι οι εθνικές αρχές

εφάρμοσαν κανόνες συμβατούς προς τις αρχές που κατοχυρώνονται στο άρθρο 10 της Σύμβασης , κι αυτό επιπλέον στη βάση μίας αποδεκτής εκτίμησης των σχετικών δεδομένων (βλέπε, μεταξύ άλλων, Steel και Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου , No 68416/01, παρ. 87, CEDH 2005 –II).

46. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει αρχικά το σημαντικό ρόλο του Τύπου σε μία δημοκρατική κοινωνία ως «θεματοφύλακα» (Bladet Tromsø και Stensaas κατά Νορβηγίας [GC], No 21980/93, παρ. 62, CEDH 1999 –III) . Λόγω αυτού του ρόλου , η δημοσιογραφική ελευθερία συνελάγεται επίσης την πιθανή προσφυγή σε κάποια δόση υπερβολής , ακόμη και πρόκλησης (Gaweda κατά Πολωνίας, No 26229/95, παρ. 34, CEDH 2002 –II) .
47. Όσον αφορά στη φύση των δηλώσεων που ενδέχεται να βλάψουν την υπόληψη ενός ατόμου, το Δικαστήριο παραδοσιακά κάνει διάκριση μεταξύ πραγματικών περιστατικών και αξιολογικών κρίσεων . Εάν μπορεί να αποδειχθεί η συνδρομή των πρώτων , δεν κρίνεται κατάλληλη η απόδειξη της ακρίβειας των δεύτερων. Εφόσον μία δήλωση θεωρείται αξιολογική κρίση , η αναλογικότητα της παραβίασης συναρτάται προς την ύπαρξη μίας επαρκούς πραγματικής βάσης , διότι , ελλείψει μίας τέτοιας βάσης, μία αξιολογική κρίση μπορεί κι αυτή να αποδειχθεί υπερβολική (βλέπει π.χ. Morice κατά Γαλλίας [GC], No 29369/10, παρ. 126 , 23 Απριλίου 2015)
48. Επιπροσθέτως, στα πλαίσια μίας διαδικασίας δυσφήμισης ή ζημίας, το Δικαστήριο θα πρέπει να σταθμίσει έναν συγκεκριμένο αριθμό πρόσθετων παραγόντων κατά την εκτίμηση της αναλογικότητας του επιβαλλόμενου μέτρου. Κατ' αρχάς, όσον αφορά το ζήτημα των αμφισβητούμενων δηλώσεων , το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι τα όρια της αποδεκτής κριτικής σχετικά με ένα πολιτικό πρόσωπο , υπό το πρίσμα αυτής της ιδιότητας , είναι ευρύτερα απ' αυτά σχετικά με ένα απλό ιδιώτη : Σε αντίθεση με τον δεύτερο , ο πρώτος εκτίθεται αναπόφευκτα και συνειδητά σε έναν προσεκτικό έλεγχο των πράξεών του , τόσο από τους δημοσιογράφους όσο και από τους πολίτες · πρέπει κατά συνέπεια, να επιδεικνύει μεγαλύτερη ανοχή (Couderec και Hachette Filipacchi Associates κατά Γαλλίας [GC], No 40454/07, παρ. 117,121, CEDH 2015 (αποσπάσματα), Lingens κατά Αυστρίας , 8 Ιουλίου 1986 , παρ. 42, σειρά A No 103). Αυτή η αρχή δεν εφαρμόζεται αποκλειστικά στην περίπτωση των πολιτικών αλλά εκτείνεται σε κάθε πρόσωπο που μπορεί να θεωρηθεί δημόσιο , δηλαδή εκείνο που με τις πράξεις του (βλέπε, υπ' αυτή την έννοια , Krone Verlag GmbH & Co KG κατά Αυστρίας , No 34315/96, παρ. 37 , 26 Φεβρουαρίου 2002 και News Verlags GmbH & Co KG κατά Αυστρίας , No 31457/96, παρ. 54, CEDH 2000 –I) ή λόγω θέσης (Verlagsgruppe News GmbH κατά Αυστρίας (No 2) , No 10520/02 παρ. 36, 14 Δεκεμβρίου 2006) , εντάσσεται στη σφαίρα της δημόσιας αρένας (βλέπε επίσης Von Hannover κατά Γερμανίας (No 2) [GC], No 40660/08 και 60641/08 , παρ. 110, CEDH 2012). Το Δικαστήριο θα πρέπει επιπλέον να εξακριβώσει εάν οι εθνικές αρχές κατάφεραν να εξισορροπήσουν δίκαια , μεταξύ , αφενός της προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης , που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της Σύμβασης και , αφετέρου , του δικαιώματος της υπόληψης των εν λόγω προσώπων , που ως στοιχείο της ιδιωτικής ζωής , προστατεύεται από το άρθρο 8 της Σύμβασης (Chauvy και άλλοι κατά Γαλλίας , No 64915/01, παρ. 70 στο τέλος, CEDH 2004 –VI),

β) Υπαγωγή των ανωτέρω αρχών στην υπό κρίση περίπτωση

49. Στην παρούσα υπόθεση , το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα μέρη επικέντρωσαν την επιχειρηματολογία τους στην αναγκαιότητα της κρινόμενης παραβίασης . Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο θα εγκύψει στο ερώτημα εάν η επίμαχη παραβίαση ήταν ανάλογη με τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό και εάν οι λόγοι που επικαλέστηκαν τα εσωτερικά Δικαστήρια για να την δικαιολογήσουν φαίνονται ικανοί και επαρκείς, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως την φύση των επίμαχων όρων και την κατάσταση του προσώπου προς το οποίο στόχευαν .
50. Σε ό,τι αφορά τη φύση των επιδικων δηλώσεων , το Δικαστήριο θεωρεί ότι διαβάζοντας τις φράσεις «απάντηση στον λασπολόγο» , «υπερέβη κάθε όριο λασπολογώντας», εντός του πλαισίου τους, είναι περισσότερο μία αξιολογική κρίση μη δεκτική απόδειξης, παρά ένα γεγονός του οποίου η ουσία μπορεί αντικειμενικά να αποδειχθεί. Εξάλλου , αυτή η φράση δεν στερούνταν παντελώς πραγματικής βάσης. Πράγματι, όπως προκύπτει από το φάκελο , ο Ε.Κ. είχε σχολιάσει , τηλεφωνικά , κατά τη διάρκεια μίας τηλεοπτικής εκπομπής τη χρηματοδότηση των εταιρειών του προσφεύγοντος (ανωτέρω παράγραφος 7) . Συγκεκριμένα, δήλωσε ότι κάποιος Τ.Ν. , ο οποίος κατείχε ένα σημαντικό μερίδιο των «παράνομων ηλεκτρονικών παιγνίων», είχε συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε. Ακόμη κι αν ότι αυτή η πληροφορία βασιζόταν σε ένα έγγραφο που εκδόθηκε από τη Διεύθυνση Εμπορίου , ήταν ωστόσο εσφαλμένη όσον αφορά την ημερομηνία των καταγγελλόμενων περιστάσεων , γεγονός που δεν αμφισβητείται από τα μέρη. Είναι αλήθεια ότι, καθώς τα αστικά Δικαστήρια έκριναν τον προσφεύγοντα εντός του πλαισίου της διαδικασίας που εκκίνησε ο Ε.Κ. κατ' αυτού (παράγραφοι 16 έως 25) , καμία πρόθεση εκ μέρους του Ε.Κ. να δυσφημίσει τον προσφεύγοντα δεν προκύπτει από το φάκελο. Όμως, το γεγονός παραμένει ότι στις 22 Φεβρουαρίου 2002 , ημερομηνία δημοσίευσης του άρθρου του και μία μόλις μέρα μετά τα σχόλια του Ε.Κ. , στις 21 Φεβρουαρίου 2002, ο προσφεύγων είχε πειστεί ότι ο Ε.Κ. παρουσίαζε με πρόθεση γεγονότα που δεν ήταν ορθά και ότι ο Ε.Κ. είχε έτσι επιχειρήσει να εμφανίσει δεσμούς μεταξύ των εταιρειών του προσφεύγοντος και του κόσμου των παράνομων ηλεκτρονικών παιγνίων.
51. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι , όπως προκύπτει από τις αποφάσεις των εσωτερικών Δικαστηρίων , αυτά δεν έκριναν τις επίμαχες δηλώσεις εντός του γενικού πλαισίου της υπόθεσης προκειμένου να εκτιμήσουν την πρόθεση του προσφεύγοντος. Το Δικαστήριο σημειώνει ως προς τα ανωτέρω ότι το επίμαχο άρθρο ήταν μέρος της απάντησης στα σχόλια του Ε.Κ. της 21 Φεβρουαρίου 2002 . Πράγματι, το επίμαχο άρθρο με τίτλο «ΚΡΗΤΗ TV, απάντηση στον λασπολόγο», παρουσιαζόταν με τη μορφή απάντησης του προσφεύγοντος στις κατηγορίες του Ε.Κ. της 21 Φεβρουαρίου 2002 και περιείχε ωσαύτως πληροφορίες που αφορούσαν του μετόχους της εταιρείας ΚΡΗΤΗ TV και πληροφορούσε τους αναγνώστες ότι το κανάλι ΚΡΗΤΗ TV είχε ασκήσει «ένδικα μέσα για να προστατέψει την εικόνα και την αξιοπρέπειά του».
52. Το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι τα εσωτερικά Δικαστήρια θα έπρεπε να έχουν τοποθετήσει τις επίμαχες φράσεις εντός του πλαισίου τους . Αντιθέτως, τα εθνικά Δικαστήρια έκριναν τις επίμαχες φράσεις αποσπώντας τες από το περιεχόμενο του άρθρου, συμπεραίνοντας έτσι , μεταξύ άλλων , ότι δεν ήταν αναγκαίες για να αποδοθεί η σκέψη του προσφεύγοντος και ότι «υπερέβαιναν το καθορισμένο πλαίσιο εντός του οποίου η δημοσιογραφία και η ελευθερία του

Τύπου θα έπρεπε να εξελίσσονται» (ανωτέρω παράγραφος 22) . Τα εσωτερικά Δικαστήρια καλούνται περισσότερο να κρίνουν εάν το πλαίσιο της υπόθεσης , το δημόσιο συμφέρον και η πρόθεση του συντάκτη των επίμαχων δηλώσεων δικαιολογούσαν την πιθανή προσφυγή σε μία δόση πρόκλησης ή υπερβολής (Η ΑΥΓΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδα, Νο 15909/06, παρ. 33, 5 Ιουνίου 2008).

53. Εν συνεχεία, όσον αφορά την κατάσταση του στόχου των επίμαχων δηλώσεων , το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο Ε.Κ. είναι πρώην Δήμαρχος Ηρακλείου , τώως μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ιδιοκτήτης εφημερίδας. Δοθέντος ότι το άρθρο δεν στόχευε τον Ε.Κ. υπό την πολιτική του ιδιότητα , διότι, από το φάκελο της υπόθεσης προκύπτει ότι κατά το χρόνο των γεγονότων ήταν μόνο ιδιοκτήτης εφημερίδας , οι φράσεις που χρησιμοποιήθηκαν από τον προσφεύγοντα δεν θα έπρεπε να κριθούν ως απρόκλητες προσβολές γιατί εντάσσονταν στο πλαίσιο μίας υπόθεσης δημόσιας αντιπαράθεσης μεταξύ του προσφεύγοντος και του Ε.Κ. και που αφορά την ελευθερία του Τύπου.
54. Τέλος, όσον αφορά στην αναλογικότητα ανάμεσα στο ποσό που επιβλήθηκε και τη ζημία που προκλήθηκε στην υπόληψη του Ε.Κ. το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι τα αρμόδια Δικαστήρια καταδίκασαν τον προσφεύγοντα και δύο άλλους εναγομένους να καταβάλλουν στον δικαιούχο το ποσό των 15.000 € έντοκα, πλέον μέρους των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης της εκκινήσεως διαδικασίας, ανερχόμενης στο ποσό των 1.500 € . Σημειώνει κατ' αρχάς ότι τα εσωτερικά Δικαστήρια δείχνουν ότι έλαβαν υπόψη τους τη φύση και τη βαρύτητα της προσβολής προς τον ενάγοντα , τη δημοσιότητα που δόθηκε στην προσβολή , καθώς και την επαγγελματική , κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών. Ωστόσο φαίνεται ότι τα εθνικά Δικαστήρια έλαβαν υπόψη τους τα δεδομένα με τρόπο γενικό και δεν προχώρησαν , για παράδειγμα, σε μία ανάλυση της οικονομικής κατάστασης των προσφευγόντων.

iv. Συμπέρασμα

55. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω , το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι εθνικές αρχές δεν προέβαλαν ικανούς και επαρκείς λόγους για να δικαιολογήσουν την αστική καταδίκη για καταβολή αποζημίωσης στον Ε.Κ. , ότι η κύρωση δεν ήταν ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό και ότι αυτή η καταδίκη δεν απαντούσε σε μία «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και δεν ήταν επομένως αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία.
56. Καταλήγοντας, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης

II . ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

57. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης :

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

58. Ο προσφεύγων ζητά 50.249,48 € για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που εκτιμά ότι έχει υποστεί. Αυτό το ποσό αντιστοιχεί, κατά τον προσφεύγοντα, στην αποζημίωση που επιδικάστηκε στον Ε.Κ. συμπεριλαμβανομένων των τόκων και της δικαστικής δαπάνης και που υποχρεώθηκε να πληρώσει δυνάμει των υπ' αριθ. 228/2005 και 227/2005 αποφάσεων του Πρωτοδικείου. Ο προσφεύγων αιτείται επιπλέον 20.000 € για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη.
59. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα αιτούμενα ποσά είναι αβάσιμα. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στο ποσό των 20.375 €, που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι κατάβαλε για δικαστικά έξοδα με κατάθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων καθώς και το ποσό των 48.528 € που ισχυρίζεται ότι υποχρεώθηκε να καταβάλει δεν έχουν αιτιώδη συνάφεια με την επίδικη διαδικασία, δοθέντος ότι μόνο τα ποσά που επιδικάστηκαν με την υπ' αριθ. 227/2005 απόφαση συνδέονται με την επίδικη διαδικασία. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι δεν προκύπτει σαφώς από το φάκελο ποια ακριβώς ποσά καταβλήθηκαν από τον ίδιο.
60. Όσον αφορά την επικαλούμενη ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό των 20.000 € είναι υπερβολικό και αβάσιμο. Είναι της άποψης ότι μόνη η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε ελαρκή δίκαιη ικανοποίηση.
61. Όσον αφορά την υλική ζημία, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της διαπιστούμενης παραβίασης στην παρούσα υπόθεση και τη χρηματική ποινή, τους τόκους και τα δικαστικά έξοδα του εγκαλούντος τα οποία ο προσφεύγων καταδικάστηκε να πληρώσει δυνάμει της υπ' αριθ. 227/2005 (βλέπε, Λιοναράκης κατά Ελλάδα, No 1131/05 παρ. 59, 5 Ιουλίου 2007). Εν όψει των στοιχείων του φακέλου, το Δικαστήριο επιδικάζει το ποσό των 25.000 € για υλική ζημία, πλέον κάθε ποσού που ενδέχεται να οφείλει ως φόρο.
62. Το Δικαστήριο εκτιμά επιπλέον ότι ο προσφεύγων υπέστη ηθική βλάβη, λόγω της παραβίασης του δικαιώματός που εγγυάται το άρθρο 10 της Σύμβασης. Αποφαινόμενο δίκαια, το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να επιδικάσει στον προσφεύγοντα ποσό 2.000 € για ηθική βλάβη, πλέον κάθε ποσού που ενδέχεται να οφείλει ως φόρο.

B. Έξοδα και Δικαστική Δαπάνη

63. Ο προσφεύγων δεν αιτείται κανένα ποσό γι' αυτό το λόγο
64. Η Κυβέρνηση δεν διατυλώνει την άποψή της ως προς αυτό το σημείο.
65. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, στον προσφεύγοντα δεν δύνανται να επιστραφούν τα έξοδα και η δικαστική δαπάνη του παρά μόνο στο μέτρο που διαπιστώνεται ότι αποδεικνύονται αναγκαία και εύλογα. Εν προκειμένω,

δεδομένου ότι ελλείπει σχετικό αίτημα του προσφεύγοντος , το Δικαστήριο δεν του επιδικάζει κανένα ποσό γι' αυτό το λόγο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

66. Το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να υπολογιστούν οι τόκοι υπερημερίας με το επιτόκιο αναφοράς χορηγήσεων δανείων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ , ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Δέχεται την προσφυγή
2. Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης
3. Αποφαίνεται

α) ότι το καθ' ού η προσφυγή Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα , εντός τριών μηνών, από την ημερομηνία που η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της Σύμβασης , τα ακόλουθα ποσά :

i. 25.000 € (είκοσι πέντε χιλιάδες ευρώ) , πλέον κάθε ποσού που ενδέχεται να οφείλεται ως φόρος επ' αυτού του ποσού , για υλική ζημία

ii. 2.000 € (δύο χιλιάδες ευρώ) , πλέον κάθε ποσού που ενδέχεται να οφείλεται ως φόρος επ' αυτού του ποσού, για ηθική βλάβη

β) ότι από την εκπνοή της ανωτέρω προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση , τα ανωτέρω ποσά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο , με επιτόκιο ίσο προς το επιτόκιο αναφοράς χορηγήσεων δανείων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που εφαρμόζεται στην τρέχουσα περίοδο , προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει τα λοιπά αιτήματα για δίκαιη ικανοποίηση

Εκδόθηκε στη γαλλική γλώσσα, και εν συνεχεία δημοσιεύτηκε εγγράφως την 11^η Μαρτίου 2021 , σε εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού.

Renata Degener

Αναπληρώτρια Γραμματεύς

Ksenija Turkovic

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση επισυνάπτεται , σύμφωνα με τα άρθρα 45 παρ. 2 της Σύμβασης και 74 παρ. 2 του Κανονισμού , η διατύπωση της διαφορετικής γνώμης του Δικαστή Wojtyczek.

K. TU

R. D.

Η ΣΥΜΒΑΤΗ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ WOJTYCZEK

1. Αν και προσυπέγραφα το συμπέρασμα που εκφράστηκε στο διατακτικό της παρούσας απόφασης , έχω παραταύτα επιφυλάξεις σχετικά με την προσέγγιση που υιοθετήθηκε στην αιτιολόγηση. Βρίσκω επίσης την απόφαση ιδιαίτερα προβληματική από την άποψη του δικονομικού δικαίου . Μέσα στο πλαίσιο μίας αντιδικίας μεταξύ του προσφεύγοντος και του Ε.Κ. ,το Δικαστήριο αποφάσισε να αποφανθεί χωρίς προηγούμενη ακρόαση του Ε.Κ. , παρότι η απόφασή του επηρεάζει , μεταξύ άλλων, το δικαίωμα του τελευταίου στην προστασία της υπόληψής του και θέτει απολύτως σε αμφισβήτηση την προστασία που του είχε παρασχεθεί από τα εθνικά Δικαστήρια (βλέπε, συγκριτικά, την διαφορετική γνώμη μου που επισυνάπτεται στην απόφαση Monica Macovei κατά Ρουμανίας , Νο 53028/14 , 28 Ιουλίου 2020).
2. Η παρούσα απόφαση αποκαλύπτει για μία ακόμη φορά τις αδυναμίες της μεθοδολογίας που έχει υιοθετήσει το Δικαστήριο στις αντιδικίες που αφορούν την ελευθερία της έκφρασης. Η προσέγγιση που έχει παγιωθεί στη νομολογία βασίζεται στη διχοτόμηση μεταξύ πραγματικών ισχυρισμών και αξιολογικών κρίσεων (σ' αυτή τη διχοτόμηση , βλέπε για παράδειγμα H.Putman , «The Collapse of the Fact/Value Dichotomy and Other Essays» [Η κατάρρευση της διχοτόμησης γεγονότων / κρίσεων και άλλα δοκίμια], Cambridge , Mass. , Harvard University Press 2002). Εάν αυτή η διχοτόμηση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη θετικιστική φιλοσοφία και τη θεωρία της νομικής επιχειρηματολογίας , είναι όμως πολύ ανεπαρκής για την κατανόηση του πλούτου των φυσικών γλωσσών και της γλωσσικής πολυπλοκότητας των διατυπώσεων, εντός του πλαισίου των δικών που αφορούν τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης.

Οι διατυπώσεις που γίνονται στη φυσική γλώσσα μπορούν , όχι μόνο να λειτουργούν περιγραφικά ή αξιολογικά , αλλά επίσης να λειτουργούν συναισθηματικά και κατευθυντήρια (επί των ανωτέρω ζητημάτων βλέπε για παράδειγμα I.M. Copi, C.Cohen, «Introduction to Logic» [Εισαγωγή στη Λογική] (10η έκδοση) Upple Saddle River, Prentice Hall Inc. 1998, p. 89-120). Μπορούμε επίσης να διακρίνουμε κι άλλες λειτουργίες , κυρίως την παραστατική (J.L. Austin, «How to do things with words» [Πώς να κάνουμε πράγματα με λόγια] Cambridge , Mass. , Harvard University Press 1962). Στις υποθέσεις που αφορούν την υπέρβαση της ελευθερίας της έκφρασης , η συναισθηματική λειτουργία, που συνίσταται στην έκφραση των συναισθημάτων του αφηγητή και στη διέγερση των συναισθημάτων του ακροατηρίου, είναι ιδιαίτερα σημαντική (μπορούμε να δώσουμε το ακόλουθο παράδειγμα : E.S. κατά Αυστρίας , Νο 38450/12, παρ. 12, 14, 21, 52, 53 και 57 , 25 Οκτωβρίου 2018). Επιπλέον, μία δήλωση μπορεί να έχει ταυτόχρονα πολλαπλές διαφορετικές λειτουργίες . Οι δηλώσεις που γίνονται αντικείμενο αντιδικιών αντιστοιχούν σπάνια σε μία από τις δύο έννοιες που χρησιμοποιούνται από το Δικαστήριο. Σ' αυτές τις συνθήκες, η διχοτόμηση που έχει παγιωθεί στην νομολογία προσομοιάζει προς το κρεβάτι του Προκρούστη

(βλέπε συγκριτικά , Η. Putman , όπως ανωτέρω , σελ. 26) . Σε πολλές περιπτώσεις, οι προσπάθειες που γίνονται για να ενταχθούν οι δηλώσεις σ' αυτό το αυστηρό πλαίσιο , εκτρέπουν μερικές φορές την προσοχή από πολύ πιο σημαντικές πτυχές των περιστάσεων της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, καταλήγει το Δικαστήριο να χαρακτηρίζει ορισμένες δηλώσεις ως αξιολογικές κρίσεις χωρίς να λαμβάνει υπόψη του ότι αυτές οι ίδιες δηλώσεις μεταδίδουν επίσης πληροφορίες για τα γεγονότα και ότι αυτές οι πληροφορίες μπορεί να είναι ψευδείς.

Μία ανεπαρκής αντιληπτική μέθοδος μπορεί εύκολα να παραμορφώσει την ανάλυση του Δικαστή και να οδηγήσει σε άδικες αποφάσεις . Κατά συνέπεια, η παρούσα προσέγγιση , μονοδιάστατη και υπερβολικά απλοποιητική , θα έπρεπε να εγκαταλειφθεί υπέρ μίας προσέγγισης πολυδιάστατης των δηλώσεων που γίνονται αντικείμενο αντιδικίας. Η νομολογία θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη της , σε μεγαλύτερο βαθμό, όχι μόνο την πολυπλοκότητα της γλωσσικής πραγματικότητας αλλά επίσης τη γνώση που είναι στην διάθεση του δικαστή από τη θεωρία του δικαίου και τη νομική σημειολογία για να αντιληφθεί αυτή την πολυπλοκότητα. Συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η πιθανή συνύπαρξη της κατευθυντήριας και της αξιολογικής λειτουργίας μίας δήλωσης , αλλά επίσης και άλλων λειτουργιών της γλώσσας και ιδίως της συναισθηματικής λειτουργίας , που προαναφέρθηκε. Για να εκτιμήσουμε μία ενέργεια της γλώσσας , θα πρέπει να εξετάσουμε επίσης την συνδυαστική της επίδραση στην περιγραφική, αξιολογική, συναισθηματική, κατευθυντήρια και λοιπές διαστάσεις .

3. Στην παρούσα υπόθεση , το Δικαστήριο εξέφρασε την ακόλουθη άποψη στην παράγραφο 50:

« Σε ό,τι αφορά τη φύση των επίμαχων λόγων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι διαβάζοντας τις φράσεις «απάντηση στον λασπολόγο» , «υπερέβη κάθε όριο λασπολογώντας», εντός του πλαισίου τους, είναι περισσότερο μία αξιολογική κρίση μη δεκτική απόδειξης, παρά ένα γεγονός του οποίου η ουσία μπορεί αντικειμενικά να αποδειχθεί».

Θα ήταν πιο συνετό να λέγαμε ότι οι επίμαχες δηλώσεις έχουν κατά περίπτωση , μία διάσταση περιγραφική, αξιολογική και συναισθηματική και να τις αναλύαμε και τις τρεις περισσότερο εις βάθος . Οι αναφερόμενες εκφράσεις δεν εκφράζουν μόνο αξιολογική κρίση αλλά πληροφορούν επίσης για τις αντιδράσεις του κοινού στις δηλώσεις του Ε.Κ. , εκφράζουν τα συναισθήματα του αφηγητή και έχουν ως στόχο να διεγείρουν έντονα αρνητικά συναισθήματα στους αναγνώστες.

4. Το Δικαστήριο , εξέφρασε επίσης, στην παράγραφο 52 , την ακόλουθη άποψη:

«Το Δικαστήριο έχει την άποψη ότι τα εσωτερικά Δικαστήρια θα έπρεπε να έχουν τοποθετήσει τις επίμαχες φράσεις εντός του πλαισίου τους . (...) Τα εσωτερικά Δικαστήρια καλούνται περισσότερο να κρίνουν εάν το πλαίσιο της υπόθεσης , το δημόσιο συμφέρον και η πρόθεση του συντάκτη των επίμαχων δηλώσεων δικαιολογούσαν την πιθανή προσφυγή σε μία δόση πρόκλησης ή υπερβολής (Η ΑΥΤΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδα, Νο 15909/06, παρ. 33, 5 Ιουνίου 2008).

Προσυπογράφω απολύτως τη γενική οικονομία αυτής της προσέγγισης , που συνίσταται στην ανάλυση της ενέργειας της γλώσσας εντός του πλαισίου της επικοινωνιακής κατάστασης . Ωστόσο , αυτή η ανάλυση θα έπρεπε να εμπλουτίζεται επίσης λαμβάνοντας υπόψη κι άλλα σχετικά στοιχεία, όπως ο τρόπος που το κοινό αντιλαμβάνεται τον αφηγητή, η φύση του ακροατηρίου και των αντιδράσεών του , ο τρόπος που το ακροατήριο προσέλαβε και αντελήφθη την πληροφορία που μεταδόθηκε , όπως και τα συναισθήματα και οι αξιολογικές κρίσεις που κατάφεραν να προκληθούν μέσω των επίμαχων δηλώσεων.

5. Στην παράγραφο 47 , το Δικαστήριο συνοψίζει με τους ακόλουθους όρους την θέση του σχετικά με τις αξιολογικές κρίσεις :

Όσον αφορά στη φύση των δηλώσεων που ενδέχεται να βλάψουν την υπόληψη ενός ατόμου, το Δικαστήριο παραδοσιακά κάνει διάκριση μεταξύ πραγματικών περιστατικών και αξιολογικών κρίσεων . Εάν μπορεί να αποδειχθεί η συνδρομή των πρώτων , δεν κρίνεται κατάλληλη η απόδειξη της ακρίβειας των δεύτερων.

Μπορούμε να προσθέσουμε ότι το Δικαστήριο επιμένει συχνά στο γεγονός ότι οι αξιολογικές κρίσεις εκφράζουν την υποκειμενική εκτίμηση του αφηγητή (βλέπε για παράδειγμα *Zakharov* κατά Ρωσίας , No 14881/03 ,παρ. 30, 5 Οκτωβρίου 2006 και *Falzon* κατά Μάλτας , No 45791/13 παρ. 60 , 20 Μαρτίου 2018). Η ανωτέρω προσέγγιση του Δικαστηρίου εκφράζει μία κατηγορηματική φιλοσοφική προκατάληψη.

6. Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ ότι η διάκριση μεταξύ πραγματικών ισχυρισμών και αξιολογικών κρίσεων έχει χάσει σταδιακά τη σημασία της. Ήδη, στην υπόθεση *Krone Verlag GmbH & Co KG et Media print Zeitungs-und Zeitschriftenverlag GmbH & Co KG* κατά Αυστρίας (απόφαση No 42429/98, 20 Μαρτίου 2003), το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η διαφορά ανάμεσα στις δύο κατηγορίες δηλώσεων έγκειται αποκλειστικά στο επίπεδο των πραγματικών αποδεικτικών στοιχείων («their difference finally lies in the degree off actual proof, which has to be established»). Στην πρόσφατη νομολογία , η αποδοχή των δηλώσεων που αφορούν τα γεγονότα (δηλαδή οι προτάσεις, υπό την έννοια της λογικής) , αξιολογείται , ολοένα και συχνότερα , σύμφωνα με το ίδιο κριτήριο με αυτό που χρησιμοποιήθηκε προηγουμένως για τις αξιολογικές κρίσεις – αυτό της επαρκούς πραγματικής βάσης , και όχι αυτό της αλήθειας (βλέπε για παράδειγμα: *Monica Macovei*, προαναφερθείσα , παρ. 75, *Makraduli* κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας , No 64659/11 και 24133/13, παρ. 75, 19 Ιουλίου 2018 , *Kurski* κατά Πολωνίας , No 26115/10, παρ. 56, 5 Ιουλίου 2016, *Braun* κατά Πολωνίας, No 30162/10, παρ. 50, 4 Νοεμβρίου 2014). Η εκτίμηση βάσει της επαρκούς πραγματικής βάσης , προϋποθέτει κατ' ανάγκη αξιολογικές επιλογές.
7. Η προσέγγιση του Δικαστηρίου που βασίζεται στην διχοτόμηση ανάμεσα σε γεγονότα και αξιολογήσεις , εγείρει το ακόλουθο ερώτημα: Το Δικαστήριο διατυπώνει με σαφή τρόπο αξιολογικές κρίσεις (βλέπε για παράδειγμα *Gündüz* κατά Τουρκίας (απόφαση No 59745/00 , 13 Νοεμβρίου 2003 και *Sekmadienis Ltd* κατά Λιθουανίας , No 69317/14 , παρ. 82, 30 Ιανουαρίου 2018) και , ακόμη πιο συχνά, βασίζεται σε σαφείς αξιολογικές κρίσεις . Εντός αυτών των δύο ειδών καταστάσεων, απορρίπτει έτσι ρητά διαφορετικές ή αντίθετες κρίσεις . Ενίοτε,

ακυρώνει ρητά ορισμένες αξιολογικές κρίσεις (βλέπε για παράδειγμα *Lehideux et Isorni* κατά Γαλλίας , 23 Σεπτεμβρίου 1998, παρ. 53 πρώτη φράση, *Recueil d'arrêts et décisions* 1998 –VII). Σε ορισμένες υποθέσεις , το Δικαστήριο, αποφαινόμενο, αναφέρεται στις έννοιες «θεμελιώδης αξία» (για παράδειγμα «*Natchova και άλλοι κατά Βουλγαρίας* [GC], No 43577/98 και 43579/98 παρ. 97 , CEDH 2005 –VII), «αντικειμενική αιτιολόγηση» (βλέπε , για παράδειγμα *Stec και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου* , [GC], No 65731/01 και 65900/01, παρ. 59, 61 και 66 CEDH 2006- VI) , «αντικειμενική άποψη» (*Murat Vural* κατά Τουρκίας, No 9540/07, παρ. 54 , 21 Οκτωβρίου 2014) ή «αντικειμενική αξία» (*Murphy* κατά Ιρλανδίας , No 44179/98, παρ. 74 CEDH 2003 – IX) (αποσπάσματα) . Επιπλέον, η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας συνίσταται στην επίλυση συγκρούσεων αξιών και στη διατύπωση δηλώσεων αξιολογικού χαρακτήρα για να αιτιολογηθούν οι εκδιδόμενες αποφάσεις.

Μολονότι - όπως το ίδιο το Δικαστήριο επιβεβαιώνει- καμία από τις αξιολογικές κρίσεις δεν είναι δεκτική απόδειξης της ορθότητάς της και παρότι δεν μπορεί να αποδειχθεί η αλήθεια της (βλέπει για παράδειγμα *Feldek* κατά Σλοβακίας , No 29032/95, παρ. 85, CEDH 2001 –VIII) , εκφράζει παραταύτα, σιωπηρά την αξίωση , οι δικές της αξιολογικές κρίσεις να αναγνωρίζονται ως αντικειμενικά έγκυρες και νόμιμες και όχι ως εκφράσεις υποκειμενικής εκτίμησης που θα ήταν ισοδύναμες με όλες τις άλλες που κυκλοφορούν στην ελεύθερη αγορά των ιδεών. Ποια είναι λοιπόν η φύση και το θεμέλιο των αξιολογικών κρίσεων και ποια είναι τα αντικειμενικά κριτήρια που επιτρέπουν να εκτιμήσουμε την αποδοχή και την εγκυρότητά τους; Γιατί κάποιες αξιολογικές κρίσεις είναι καλύτερες από άλλες ;

Σ' αυτό το πλαίσιο, μπορούμε να προτείνουμε – *de sententiae ferenda*– την ακόλουθη προσέγγιση. Θα έπρεπε να ξεκινάμε από το αξίωμα σύμφωνα με το οποίο οι αξιολογικές δηλώσεις είναι κατ' αρχήν δεκτικές ορθολογικής αιτιολόγησης. Εξετάζοντας τη συμβατότητα με το άρθρο 10 , μίας παραβίασης της ελευθερίας της έκφρασης , θα έπρεπε να ελέγχουμε , μεταξύ άλλων παραγόντων, εάν η υπό κρίση αξιολογική δήλωση μπορεί να δικαιολογηθεί.

Η παρούσα μετάφραση από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα έγινε από τη Δικηγόρο Αθηνών Αικατερίνη Μ. Πετροπούλου , αποτελεί ακριβή μετάφραση της συνημμένης , από 11 Μαρτίου 2021 απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επί της προσφυγής ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ με αριθ. 62639/2021, και η μεταφράσασα Δικηγόρος δηλώνει ότι έχει επαρκή γνώση της γαλλικής γλώσσας .

Αθήνα, 28 Απριλίου 2021

Η μεταφράσασα και δηλούσα δικηγόρος

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Μ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ (ΑΜ ΔΣΑ 15055)
Κέας 27-29 , 11255 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 6945 930372
e-mail : petropoulou.a.m@gmail.com

